

El son i la son

Tothom sap la diferència que hi ha entre *el son* i *la son*: com a mot del masculí *son* designa l'acte de dormir i com a mot del femení designa les ganes de dormir. Tothom diu, ben espontàniament, *Tinc el son molt fort* i *Quina son que tinc!* Però, és clar, diem «tothom» usant aquest mot en un sentit una mica relatiu. ¿Hi ha algú que digui, per exemple, «Quin son que tinc» o «Em va passar el son»? No recordem haver-ho sentit mai, però no és pas impossible: com que en castellà, «sueño» és sempre un mot del masculí, tant significant «el son» com «la son» (i, encara, significant «el somni»), no seria pas estrany que algú usés sempre el mot *son* com un nom masculí, tal com n'hi ha que fan amb d'altres substantius que es troben en el mateix cas, com és ara *fi* i *vall*, i diuen, així, «el fi del món» i «el vall del Ter», en lloc de *la fi del món* i *la vall del Ter*.

Però malgrat que la diferència entre *el son* i *la son* és ben clara i coneguda, si més no en la pràctica del llenguatge, convé veure quines són les seves respectives possibilitats gramaticals, determinades per cada un dels dos significats. Totes dues formes admeten la modificació d'adjectius qualificatius, encara que no solen ésser els mateixos: *fort*, *lleuger*, *agitat*, *tranquil*, etc.; convenen habitualment a la forma del masculí, i *irresistible*, *invencible*, etc., a la forma del femení. En canvi, la modi-

ficació quantitativa només convé a aquesta darrera forma: *molta son*, *poca son*, *gaire son*, *gens de son*, etc. També sembla que el mot del masculí exigeix l'anteposició d'un article o terme anàleg (demostratiu, etc.) i que el del femení en pot prescindir: quan diem *Té son* o *Li ve son*, es tracta, sens dubte, del nom del gènere femení.

És interessant de veure, també, el comportament d'aquests dos mots amb certs verbs amb els quals formen les frases més habituals. El mot del masculí pot ésser el subjecte d'oracions com *El meu són és molt fort* però amb verbs com *agafar*, *tenir*, *perdre*, *reprendre*, etc., es formen oracions en què el subjecte designa la persona que dorm i el complement directe és format pel mot *son* del masculí. En canvi, la forma del femení es presenta adés com a subjecte adés com a complement directe. Així, amb un verb com *agafar*, tant podem dir *M'agafa son* o *Ens agafa son*, en què *(la) son* és el subjecte i el complement de designació personal un datiu, com *Agafa son* o *Agafem son*, amb el subjecte (el-íptic) de designació personal i *(la) son* com a complement directe. En resulta, així, aquest triple model de fraseologia: *M'agafa son* i *Agafa son*, amb un mateix significat, i *Agafa el son*, que significa que qui parla inicia l'acte de dormir.

Albert Jané